

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رشد مستمر و پایدار و توسعه بیشتر در راه انقلاب

تعالی‌گرا و یافتن راهی نو را به سوی گسترش صلح و سعادت، ثبات سیاسی و توسعه پایدار رقم خواهد زد. (چشم‌اندازی که به تصویب رهبر معظم انقلاب، به عنوان بالاترین مرجع تصمیم‌گیری برای ما تکلیف کرده، نشان می‌دهد که ما در افق ۱۴۰۴ می‌بایست در این جایگاه قرار بگیریم. ایران کشوری است توسعه‌یافته در سال ۱۴۰۴ با جایگاه اول اقتصادی، و فناوری در سطح منطقه با هویت اسلامی و انقلابی، الهام‌بخش در جهان اسلام و با

چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۲۰ ساله این‌گونه تعیین می‌شود که: از یک سو توسعه روابط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی با کشورهای منطقه و اتخاذ سیاست‌های انرژی آینده و گزینش فضاهای همگونی، امنیت را که از لوازم ضروری حیات بشری محسوب می‌شود در منطقه ثابت و پابرجا کرده و از سوی دیگر با شکل‌گیری تدریجی جامعه دانا و ایجاد تحول سازمانی در نهادهای فرهنگی، اجتماعی و مدیریتی مناسب‌ترین شیوه تحصیل فرآیندهای

تعامل سازنده و موثر در روابط بین الملل).

نخبگان، گردش نخبگان، بازسازی هویت فرهنگی و ایجاد تمهیدات لازم برای بازار فروش بین المللی و فرصت های مناسب فروش منابع انرژی، افق های قابل دسترسی هستند که باید گام های عملی برای رسیدن به آن برداشت.

ویژگی های فرد ایرانی ۱۴۰۴ انسان قوی و توانمندی است که واجد توانایی خاص عصر اطلاعات، توانایی های ارتباطی، تخصص و تجربه باشد و آموزش های لازم را در زمینه کارآمدی، صداقت، آزاداندیشی، تواضع، خلاقیت، نوآوری و مناسب ترین شیوه حضور در جهان آینده را بر اساس مبانی و موازین و آموزه های دینی دیده باشد و فهم درست از تهدیدات و فرصت های جهانی به دست آورده باشد همچنان که مولای متقیان

هلی- علیه السلام می فرماید: و آنکس که بداند از کجا آمده و به کجا رهسپار خواهد شد مشمول رحمت الهی خواهد شد.

تحلیل های این مقاله تلاشی است عالمانه در جهت تبیین علمی محورهای چشم انداز نظام مردم سالاری دینی در اقسق ۲۰ ساله، که انسان ها را در برابر سازوکارهای اجتماعی به مسئولیت پذیری، پرتحرکی و احیای ارزش ها فرامی خواند.

مقدمه

برای دستیابی به پیامدهای نیکوی رشد مستمر و پایدار و توسعه مبنی بر دانایی باید کوشش شود انگیزه های

نیروهای اهل علم در گسترش فناوری های نوین در جامعه افزایش باید ایجاد یک حرکت نو و امیددادن به مردم و انتقال دانش فنی جوامع پیشرفته به ایران و پرداختن به محورهای پیچیده علمی از جمله سرمشق هایی هستند که سیاست دان و سیاست گذاران علمی کشور را در ساماندهی به طرح های ملی و برنامه ریزی منطقه ای در جهت تنظیم و هماهنگ کردن برنامه های مختلف اقتصادی- اجتماعی- با نیازها و امکانات محلی و فراهم آوردن موجبات برنامه ریزی از پایین به بالا در جهت انطباق برنامه های کلان ملی با

بازآفرینی معیارهای نو منابع فرهنگی در برنامه ریزی های منطقه ای و تدوین راهبرد و چشم انداز برای توازن منطقه ای بر اساس اندازه گیری توسعه یافتگی های مناطق، شناخت هرچه بیشتر تجارب کشورهای صنعتی، انتخاب روش مناسب و مفید برای طراحی نوین توسعه صنعتی کشور، به رسمیت شناختن منابع متنوع معرفت بشری و استفاده از دانش و تجارب نخبگان فکری و اقتصادی به عنوان پیشبران طرح های ملی بزرگ، فرآیندهای تعالی گرا را در جامعه توسعه داده ادراکات و احساسات اقشار مختلف اجتماعی فرد ایرانی ۱۴۰۴ را بیش از پیش به ارج نهادن به سرمایه های تمدن و تاریخی بیشتر خواهد کرد.

برای دستیابی به تصویری روشن از وضعیت آینده کشور باید هم اکنون نقش بازیگران گوناگون عرصه دانش، علم و فناوری را به رسمیت شناخت و علاوه بر آن، ترتیبات نهادی لازم را برای مشارکت این بازیگران، در سیاست سازی و سیاست گذاری فراهم ساخت.

بزرگ ترین و پیچیده ترین ابداعات و صناعات بشری از طریق رشد مستمر و پایدار و توسعه مبتنی بر دانایی و در تلطف رابطه با نخبگان صورت می گیرد. انسان ها، در قالب های متفاوت با عملکرد صحیح مبتنی بر دقت، سرعت و صحت می توانند آثار مطلوبی ارائه دهند.

گره خوردن «منافع ملی» با «مصالح بشری» موجب مقبولیت سیاسی و توسعه پایدار می شود با تدوین چشم اندازها، راهبردها و استراتژی ها در راستای غنای تمدن و زیبایی های فناوری شده در سطح ملی و جهانی، بررسی ملاحظات، خواست ها و نگرانی های منطقه ای و استفاده از فرصت های نوین برای همگرایی و حل چالش های جهانی، تحقق بخشیدن به احکام و تعالیم اسلامی در تمام ابعاد زندگی فردی و اجتماعی، پاسداری از تراوش خلاقیت ها و ابتکارات ذهن های خلاق و استفاده مناسب از منابع انسانی کارا یا همان

ویژگی‌های ناحیه‌ای بسیج می‌کند.

به طور کلی مفهوم توسعه کدام است؟

پس از جنگ جهانی دوم، در کشورهای پیشرفته به تدریج مسئله رفاه عمومی مطرح شد مقوله رفاه به واسطه ماهیت چندبعدی (سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، زیستی و فرهنگی) و نقش آن در تحقق عدالت اجتماعی و امنیت ملی به عنوان حقی همگانی برای همه اعضای جامعه، تکلیفی بر عهده دولت‌ها تلقی شد. در این زمان

وظایف دولت‌ها و لزوم صلح جهانی، انسان‌ها را بر آن داشت تا هرچه بیشتر مناسبات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی بین‌المللی جامعه خود را رشد و توسعه دهند.

بدین ترتیب توسعه، حوزه تحقیقات نظری و جامعه‌شناسی با اهمیت خاص، قرار گرفت که الگو و نماد برتر پیشرفت و نوگرایی محسوب شد و به طور گسترده بر عوامل اقتصادی، فناوری و نهادی تأثیر گذاشت.

توسعه یعنی تغییر و دگرگونی و این تغییر، نحوه نگرستن مردم به موضوعات، اعمال، ارتباط آنها با یکدیگر و جهان اطرافشان را تحت تأثیر قرار داده است، تغییراتی که در ذهن مردم شکل

می‌گیرد، بر دانش، ارزش‌ها، نگرش‌ها، ادراکات و... تأثیر می‌گذارد.

برخی دیگر بر این باورند که توسعه یک تحول و حرکت پویاست و در آن توانایی‌های اقتصادی، سیاسی و فرهنگی جامعه با هم رشد پیدا می‌کنند به طور کلی می‌توان گفت، توسعه عبارت است از:

الف) بهبود رشد و گسترش همه شرایط و جنبه‌های مادی و معنوی زندگی اجتماعی.

ب) گسترش ظرفیت اجتماعی، برآوردن احتیاجات محسوس یک جامعه، امنیت ملی، آزادی فردی، مشارکت سیاسی، برابری اجتماعی، رشد اقتصادی و صلح و موازنه محیط زیست.

ج) فرآیند بهبودبخشیدن به کیفیت زندگی افراد جامعه.

انسان در آستانه ورود به عصری است که آن را عصر فراصنعتی می‌نامند در این عصر اطلاعات و آگاهی، ثروت و قدرت ایجاد می‌کند و نادانی و جهل، فقر و درماندگی. رشد مستمر و پایدار و توسعه مبتنی بر دانایی، ترکیبی از دو نوع عقلانیت علمی و اقتصادی است، به‌کارگیری معیارهای مطلوب خردورزی و احترام به کار و

قداست بخشیدن به آن و پایبندی به ارزش‌ها، کیفیت زندگی و هویت فرد ایرانی را در مقابل دنیای نو منزلت و جایگاهی والا می‌بخشد.

در راستای رشد مستمر و پایدار و توسعه مبتنی بر دانایی، برای آن که افراد ایرانی ۱۴۰۴ بتوانند دنیای جدید را درک کنند و با استفاده از زبان عصر خود با یکدیگر ارتباط برقرار سازند لازم است معتقدات، زبان، هنر، ادبیات و آداب و رسوم مردم و فرهنگ‌های مختلف در برنامه‌ریزی «جامعه‌پیشرو» در چارچوب معیارهای قابل‌پذیرش و تعالی‌بخش گنجانده شود.

در خصوص ایجاد تحول در نظام اداری، تاکنون اقدامات متعدد و متفاوتی شده است که آموزش و بهسازی نیروی

انسانی از مهم‌ترین این اقدامات به شمار می‌آید. در یک دنیای پیشرفته امروزی، دستگاه‌های اداری فقط با ملحوظ شناختن الگوهای: «حسابرسی سرمایه انسانی» و «تضمین کیفیت خدمات خود» می‌توانند توسعه پایدار را رقم بزنند. زبان‌شناسی دانشمندان (روش‌فکران دین‌مدار) و رهبران آموزشی (مشتری‌مداران عقل‌مدار) آینده را برای ما جستجو خواهد کرد. «مردم ثروت واقعی هر کشوری هستند» این جمله ابتدای گزارش توسعه انسانی سازمان ملل آمده است که ضرورت رشد مستمر و پایدار و توسعه مبتنی بر دانایی با استفاده از منابع انسانی کارا در چشم‌انداز ۲۰ ساله با مدیریت علمی مهیا می‌شود.

توسعه یعنی تغییر و دگرگونی و این تغییر، نحوه نگرستن مردم به موضوعات، اعمال، ارتباط آنها با یکدیگر و جهان اطرافشان را تحت تأثیر قرار داده است

د) فرآیندی که کوشش‌های مردم و دولت را برای بهبود اوضاع اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی و سیاسی هر محل هماهنگ کند و این محل را در زندگی یک ملت ترکیب نماید و آنها را تماما برای مشارکت در پیشرفت کشور توانا سازد. گی‌روشه، محقق فرانسوی در بیان مفهوم توسعه، موضوع ارزش‌ها را به میان می‌کشد و می‌گوید: «صحت از مفهوم توسعه یا نوسازی، قضاوتی است ارزشی که با ارزش‌های معینی ارتباط دارد. اقتصاددانان این ارزش را در افزایش سطح زندگی به صورت ارقامی چند، مورد ملاحظه قرار می‌دهند در حالی که برای جامعه‌شناس این تمایل با نظمی از ارزش‌ها مرتبط می‌شود که دارای کارکرد است.»

بدین ترتیب برای درک مفهوم توسعه باید حداقل سه ارزش را به عنوان پایه فکری در نظر گرفت:

۱- معاش زندگی: اگر تأمین نیازهای تداوم بخش زندگی مانند: غذا، مسکن، بهداشت و امنیت وجود نداشته باشد. به طور یقین عقب ماندگی مطلق حاکم می‌شود.

۲- اعتماد به نفس: تمام مردم در جوامع به دنبال اعتماد به نفس هستند و ممکن است آن را شخصیت، مقام و استقلال بنامند.

۳- آزادی: منظور از آزادی، رهایی از شرایط مادی از خود بیگانه کننده زندگی و آزادی از قیود اجتماعی نسبت به

جهل و بدبختی است، آزادی دامنه انتخاب را برای جوامع و اعضای آن گسترش می‌دهد و محدودیت خارجی را در راه اهداف اجتماعی که آن را توسعه می‌نامیم، به حداقل می‌رساند.

مناسبات سیاسی

امروزه با اهمیت یافتن مشارکت اجتماعی- سیاسی مردم در اتخاذ و اجرای تصمیم‌ها و اهمیت نهادها در شکل‌گیری افکار عمومی و جهانی شدن، دیپلماسی، چندوجهی شده است و به همین دلیل نیازمند ابزارهای تازه‌ای است. یکی از مهم‌ترین این ابزار، انجمن‌های دوستی است، از آنجا که امروزه دولت‌ها بیش از پیش

متکی به افکار عمومی هستند. ناچار ملاحظات، خواست‌ها و نگرانی یا تمایل افکار عمومی را به نفع موضوعی یا علیه موضوعی، در تصمیمات، سیاست‌ها و رفتار سیاست خارجی مد نظر قرار می‌دهند. یکی از مهم‌ترین اهداف سیاست خارجی و دیپلماسی کشورها ایجاد حفظ و بسط قدرت و امنیت کشورهاست، قدرت و امنیت نیز مؤلفه‌های حوزه‌های وسیعی را دربر می‌گیرند، آنگاه کسب وجهه در وضعیت بشری و تمدن اطلاعاتی- میدان عمل را برای گزینش‌های همکاری و همگرایی منطقه‌ای بازتر خواهد کرد.

در ذات علم راستین، تواضع، فروتنی، همه‌فهمی و هم‌زبانی و همدلی جای دارد، پس می‌توان به علم و ایمان به طور توأم اندیشید تا عاطفه، فکر و عقل را به ترقی رساند. ایران اسلامی به عنوان الگوی

علم و اندیشه نوین در خاورمیانه، همواره به رسالت خود در عرصه‌های مختلف فکری و علمی به توان بالای یادگیری و خلاقیت در توسعه پایدار اهتمام جدی داشته است. انسان‌ها با تشکیل گروه‌ها و اجتماعات می‌توانند توانمندی‌ها و تخصص‌های خود را با یکدیگر مبادله، و کارآیی و کارآمدی تلاش‌های خود را افزایش دهند همچنان که ویل دورانت مورخ شهیر درباره رشد مستمر و پایدار و توسعه مبتنی بر دانایی می‌گوید:

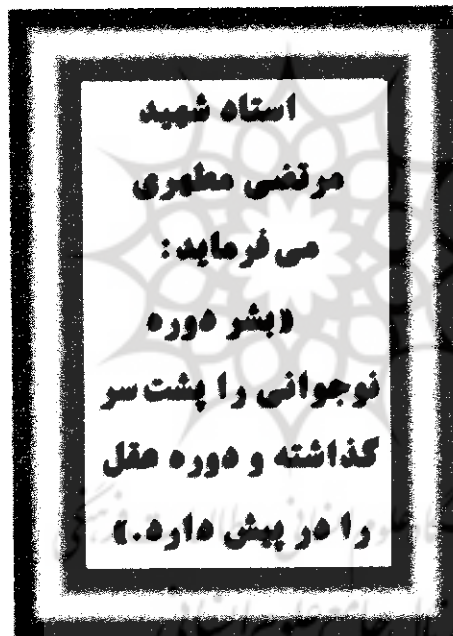
«تمدن پایه‌های گوناگون دارد و

حاصل تعاون اقوام و طبقات و ادیان

مختلف است.»

بشر در آینده خانه گلین مولای متقیان علی- علیه السلام را پیدا خواهد کرد و چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۲۰ ساله وجود انسان‌های بصیر، نوگرا و آزاداندیش با عاطفه انسانی، محبت اسلامی و مهر ایران و جامعه پیشرو در حوزه صنعت و سرعت بخشیدن به بهسازی چرخه تولید و تحصیل فرآیندهای تعالی‌گرا، و مواجهه فعال با پدیده‌های نو می‌باشد.

رشد مستمر و پایدار و توسعه مبتنی بر دانایی قواهای (حسی، عاطفی، عقلی، اخلاقی، علمی و معرفتی) فرد ایرانی ۱۴۰۴ را به

ایجاد رابطه خلاق و دیالکتیکی میان اندیشه و عمل در نوسازی جامعه با توجه به فرصت‌ها و نیازهای آینده دعوت می‌کند. سیاست علم و فناوری آینده در افق ۲۰ ساله ضمن ایجاد بسترهای مناسب برای توسعه کارآفرینی در جامعه، راه‌اندازی خوشه‌های صنعتی و ایجاد شبکه‌های همکاری بین صنایع کوچک با دانشگاه‌ها، پویا محوری را در اقتصاد به نحو مطلوبی رشد خواهد داد.

چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۲۰ ساله، از یک سو ایران را در بخش‌های مختلف علوم، خلاقیت‌ها و شناسای رشته‌های نوظهور در عرصه علم و به ویژه رشته‌هایی که به توسعه اقتصادی کشور در آینده کمک می‌کنند فعال نموده و از سوی دیگر با

شکل‌گیری تدریجی جامعه دانا و ایجاد تحول سازمانی در نهادهای فرهنگی، اجتماعی و مدیریتی مناسب‌ترین شیوه تحصیل فرآیندهای تعالی‌گرا را به سوی توسعه پایدار رقم خواهد زد همچنان که استاد شهید مرتضی مطهری می‌فرماید:

«بشر دوره نوجوانی را پشت سر گذاشته و دوره عقل را در پیش دارد.»

علم و دانش انسان را از ابتدای حیات تاکنون به توسعه زیبا و مصالح اجتماعی دعوت کرده است و اقتصاد کشور در سایه خلاقیت و نوسازی صنایع رشد می‌یابد.

رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام آیت‌آ... هاشمی رفسنجانی در

دیدار جمعی از مهندسان و صنعتگران، ضمن تأکید بر حمایت از بخش صنعت و صنعتگران، مسئولیت بخش صنعت در سند چشم‌انداز بیست‌ساله کشور و الزامات آن اشاره داشت:

«مسیر توسعه کشور از راه صنعت می‌گذرد و برای ساخت

آینده‌ای روشن برای کشور باید در مسیر برنامه‌ها به جلو حرکت

کرد» (رسالت ۸۴/۱/۲۳)

وی توجه به صنایع پیشرفته و دست‌بالا را همچون نوآوری نانو، آبی‌تی، هسته‌ای و نفت و گاز، مهم عنوان کرد و افزود: ارزش اضافی

بسیار بالایی در این بخش‌ها نهفته است و با حمایت گسترده از این موارد می‌توانیم به سرعت به جایگاه مطلوب برسیم.

باید روحیه امید و نشاط را بر اساس رشد خلاقیت مبتنی بر دانایی و تعامل سازنده در چشم‌انداز بیست ساله میان مردم را با احیا تفکر دینی و معرفتی فراهم کرد. در جامعه اسلامی، که متکی بر تعالیم آسمانی است و برخلاف جوامع غربی نه فقط بر پایه عقل خود بنیاد که بر پایه وحی اداره می‌شود باید عزت و بزرگواری در کار مفید تحقق یابد.

رشد مستمر و پایدار و توسعه مبتنی بر دانایی، مدیران سازمان‌های

نوین را به این مسئله اساسی متوجه

می‌سازد که همچنان که در کنار تمامی

کارکنان خود پیش می‌روند، با آنان

می‌آفرینند، خلق می‌کنند و مقصد

پیش‌رو را کشف می‌کنند. دیگر مسئول

فرمانده واحدی نمی‌تواند وجود داشته

باشد بلکه باید شرایطی فراهم شود تا

تمامی سرمایه‌های ارزشمند انسانی

علی‌الخصوص کارآفرینان، دانشگران و

نوآوران رفتارهای خودجوش خیلی جدید

از خود نشان دهند.

اداره جامعه علمی، حفظ مصالح

جامعه دانش‌مدار، ایجاد تحول مادی و

معنوی از وظایف سیاست‌گذاران و

تصمیم‌سازان علمی، همسازان گروه‌های

مختلف اجتماعی شبکه‌ها و رشد و گسترش دهندگان فناوری‌های

نوین است که چهره جامعه اسلامی را با توجه به مبانی و آموزه‌های

دینی به زیور علم می‌آرایند.

در نظام مردم‌سالار دینی، رشددهندگان توسعه پایدار مبتنی بر

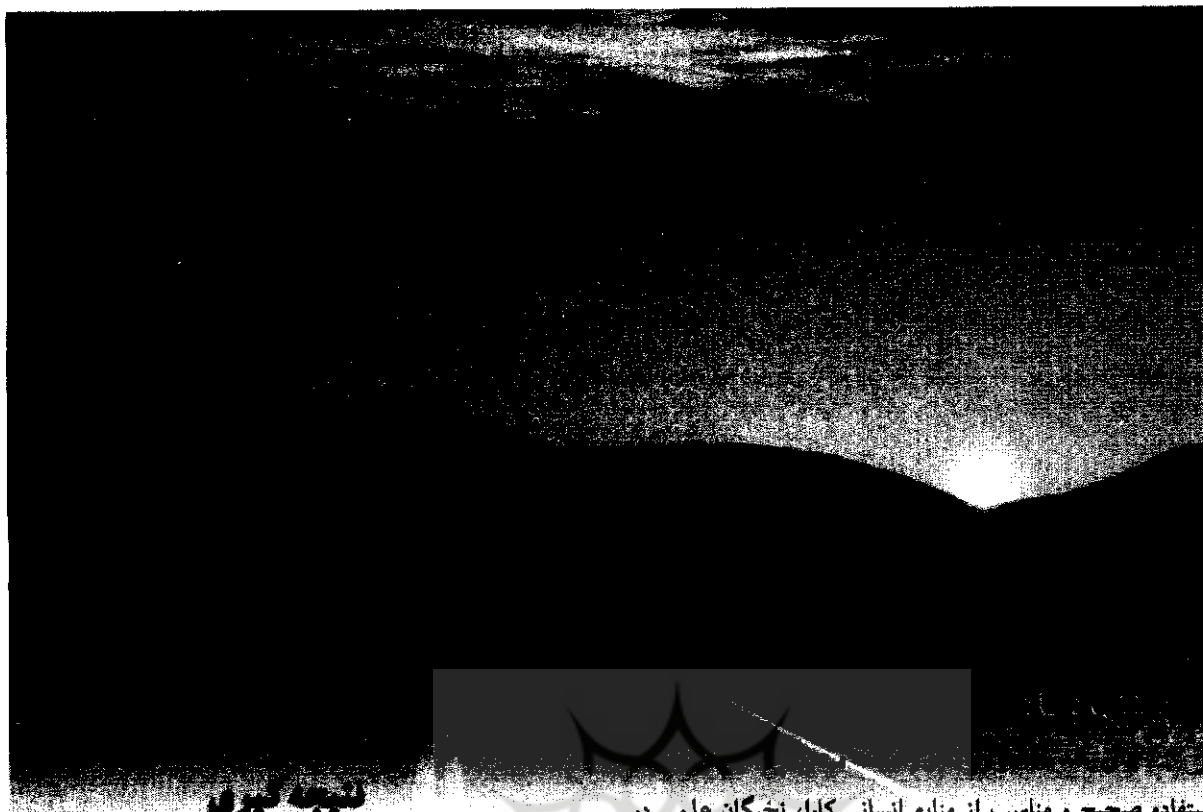
دانایی، مغزهای مبتکر و خلاق را به عنوان پیشبران طرح‌های ملی

بزرگ به سمت تولید و ارتقا کیفیت و تمرکز هدفمند و الگو برداری از

نمونه‌های موفق و اثرگذاری آن بر بهبود توسعه صنعت، رهبری خواهد

کرد.

**باید روحیه امید و
نشاط را بر اساس
رشد خلاقیت مبتنی
بر دانایی و تعامل
سازنده در
چشم‌انداز بیست
ساله میان مردم را با
احیا تفکر دینی و
معرفتی فراهم کرد**

نتیجه گیری

بازآفرینی معیارهای نو منابع فرهنگی در برنامه‌ریزی‌های منطقه‌ای و تدوین راهبرد و چشم‌انداز برای توازن منطقه‌ای بر اساس اندازه‌گیری توسعه‌یافتگی‌های مناطق، شناخت هرچه بیشتر تجارب کشورهای صنعتی به انتخاب روش مناسب و مفید برای طراحی نوین توسعه صنعتی، به رسمیت شناختن منابع متنوع معرفت بشری و استفاده از دانش و تجارب نخبگان فکری و اقتصادی به عنوان پیشروان طرح‌های ملی بزرگ، فرآیندهای تعالی‌گرا را در جامعه توسعه‌داده ادراکات و احساسات اقشار مختلف اجتماعی فرد ایرانی ۱۴۰۴ را پیش از پیش به ارج نهادن به سرمایه‌های تمدنی و تاریخ بیشتر خواهد کرد.

پرورش افراد کارآفرین بر اساس مبانی و آموزه‌های دینی «فمن کان یرجوا لقاء ربه فلیعمل عملا صالحا و لا یشرك بعباد ربه احدا» (کهف/۱۱۰) پس هر کس آرزومند ملاقات پروردگارش باشد باید کار بکند کار خوب و شایسته و هیچ‌کس را در بندگی با پروردگارش شریک نسازد- ویژگی‌های فرد ایرانی ۱۴۰۴ انسان قوی و توانمندی است که واجد توانایی خاص عصر اطلاعات، توانایی‌های ارتباطی، تخصص و تجربه باشد و آموزش‌های لازم را در زمینه کارآمدی، صداقت، آزاداندیشی، تواضع، خلاقیت، نوآوری و مناسب‌ترین شیوه حضور در جهان آینده را دیده باشد.

فهرست منابع به دلیل زیاد بودن چاپ نشده است ولی در دفتر مجله موجود است.

استفاده صحیح و مناسب از منابع انسانی کارا، نخبگان علمی در سازمان‌ها، مدیریت کیفیت جامع کاربردهای متعالی مانند: الگوبرداری از نمونه‌های موفق، چرخه‌های کیفیت با حفظ مصالح جامعه دانش‌مدار، پیشنهاد می‌شود طراحی نوین برای توسعه صنعت صورت بگیرد و منابع سرمایه‌ای را به صنایعی که دارای توان تولیدی بیشتری هستند اختصاص دهند.

۲- برای چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۲۰ ساله پیشنهاد می‌شود که: با توسعه روابط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی با کشورهای منطقه و اتخاذ سیاست‌های انرژی آینده، و گزینش فضا‌های همگونی، امنیت را که از لوازم ضروری حیات بشری محسوب می‌شود در منطقه ثابت و پایرجا نماید.

۳- پیشنهاد می‌شود باشکل‌گیری تدریجی جامعه دانا، نوسازی اداری در نهادهای فرهنگی، اجتماعی و مدیریتی و یافتن راهی نو به انضمام تفکر پیرامون آینده، توانایی‌ها، علاقه‌ها و ارزش‌ها در افق ۲۰ ساله جمهوری اسلامی ایران در اختیار گزینه‌های پیش‌هدفمند، توان‌آوری و حمایت از یک مجموعه هماهنگ عقلانیت علمی و اقتصادی قرار گیرد.

۴- رشد مستمر و پایدار مبتنی بر دانایی با تفکر ایجاد سازمان تولیدی جدیدی، تحریض و تشویق به صنایع کوچک، رسیدن به فناوری خوب و افزایش تولیدات داخلی و کیفیت تولیدات داخلی و آماده‌سازی جوانان برای ورود به بازار کار و اشتغال مفید و کاستی از

